

SZÉKESFEHÉRVÁRI TÖRVÉNYSZÉK

Magyarország Alkotmánybírósága

1015 Budapest Donáti u. 35-45.

A Székesfehérvári Törvényszék Büntetés-végrehajtás Csoportja útján

Tisztelt Alkotmánybíróság!

[Redacted]

képviselőként eljárva (ügyvédi meghatalmazás P/1.

szám alatt csatolva) a következő

alkotmányjogi panaszt

terjesztem elő.

Kérem a tisztelt Alkotmánybíróságot, hogy az alábbiakban részletesen kifejtendő indokok alapján a Székesfehérvári Törvényszék Büntetés-végrehajtási Csoportjának Bv.467/2017/22. számon hozott végzését (P/2. számon csatolva) és az azt helybenhagyó, Székesfehérvári Törvényszék, mint másodfokú bíróság 7.Bpkf.601/2018/2. számú végzését (P/3 számon csatolva), mint alaptörvény-ellenes bírói döntést megsemmisíteni szíveskedjék.

Kérelmem anyagi jogi jogalapja Magyarország Alaptörvényének III. Cikke, (kínzás és embertelen bánásmód tilalma) és XXVIII. cikk (1) bekezdése (tisztességes eljáráshoz való jog).

Kérelmem eljárásjogi alapja az Alaptörvény 24. cikk (2) bekezdés d) pontja, valamint az Alkotmánybíróságról szóló 2011. évi CLI törvény 27. § (1) bekezdése, amely alapján az Alkotmánybíróság felülvizsgálja a bírói döntés Alaptörvénnyel való összhangját, és megsemmisíti az alaptörvény-ellenes jogszabály alkalmazása folytán az Alaptörvénnyel ellentétes bírói döntést.

Az Indítványozó személyes érintettségét igazolja, hogy a végzés az Indítványozó büntetések, az intézkedések, egyes kényszerintézkedések és a szabálysértési elzárás végrehajtásáról szóló 2013. évi CCXL. törvény (továbbiakban Bv. tv.) 10/A. § szerinti kártalanítási ügyében született, melyben kérelmezői minőségben vett részt.

A P/2. szám alatt csatolt végzést 2019. március 4-én kézbesítették, így az Abtv. 31. § (1) alapján az alkotmányjogi panasz határidőben kerül benyújtásra.

ALKOTMÁNYBÍRÓSÁG	
Ügyszám:	IV / 819 -0 / 2019
Érkezett:	2019 MÁJ 14.
Példány:	1
Kezelőiroda:	Ju
Melléklet:	8 db

A jelen ügy tárgyát képező alkotmányossági kérdés „alapvető alkotmányjogi jelentőségű” (Abtv. 29. §), ugyanis az Indítványozónak több Alaptörvényben védett jogát is sérti. Indítványozó tisztességes eljáráshoz való jogát a jelen ügy tárgyát képező bírósági eljárások teljesen kiüresítették. A jelen beadványban támadott végzések olyan bírói jogértelmezés eredményeként születtek, ami sérti az Alaptörvény B) cikkéből fakadó jogállamiság elvét és a jogalkotásról szóló 2010. évi CXXX. törvény 2. § (2) bekezdését is, mely jogszabályhelyek a visszaható hatály tilalmát rögzítik – kötelezve a jogalkalmazót is. Jelen beadvány nem a bíróság által alkalmazott jogszabályhely (Bv. tv. 436. § (10) bekezdés b) pont) visszaható hatálya miatti Alaptörvény-ellenességének megállapítása, hanem annak kimutatása, hogy a jogalkotói szándékkal ellentétes bírói önkényes jogértelmezés visszaható jelleggel olyan követelményeket állított Indítványozó jogainak érvényesítéséhez, melyeknek megfelelni már nem tud. Az Alaptörvény 28. cikkének értelmében a bíróságoknak a jogszabályokat azok céljával és az Alaptörvénnyel összhangban kell értelmezni, azonban a kártalanítási eljárásban az eljáró bíróság ezzel ellentétes módon értelmezte és alkalmazta a releváns jogszabályokat, amelyek eredményeként olyan döntések születtek, amik sértik Indítványozó tisztességes eljáráshoz való jogát. Az ügy kiemelt jelentősége továbbá abban is megmutatkozik, hogy Indítványozó emberi méltóságát is érinti, hiszen az Alaptörvény III. Cikkében foglalt kínzásnak, embertelen, megalázó bánásmód tilalmának, a Magyar Állam általi be nem tartását kompenzáló eljárás során sérültek Indítványozó Alaptörvényben védett jogai. Mindezért a jelen beadványban tárgyalt kérdéssel a t. Alkotmánybíróságnak érdemben kell foglalkoznia.

A panasz hangsúlyozottan nem ütközik az ún. negyedfokú jogorvoslat tilalmának elvébe, a beadványban foglaltakat semmiképpen nem lehet ekként értelmezni, az egyértelműen ellentétes lenne az Indítványozó előadásával és annak szándékolt tartalmával, mely tehát nem „önmagában” támadja a bírói döntéseket, hanem a fentiekben már jelzett és a továbbiakban részleteiben kifejtendő alkotmányjogi kontextusban.

Az Alkotmánybíróságról szóló 2011. évi CLI törvény 52. § (5) bekezdése értelmében az Indítványozó kéri adatai zártan kezelését.

• • •

I. TÉNYEK

1. Indítványozó szabadságvesztés büntetését a ██████████ Országos Büntetés-végrehajtási Intézetben töltötte, 2012. november 8-tól 2016. augusztus 2-ig.
2. Indítványozónak **fogvatartása során nem volt biztosított a jogszabályban előírt nagyságú mozgástér**, emellett Szabad levegőn tartózkodásra mindössze napi egy óra állt rendelkezésre. Indítványozó szabad levegőn tartózkodási lehetőségét nagyban meghatározta, hogy melyik objektumban került elhelyezésre. A kezdeti időszakban egy megközelítőleg fél focipálya nagyságú betonozott területen tartózkodhatott napi egy órát, amelynek során kettes oszlopban kellett körbe-körbe sétálni, más tevékenységre nem volt lehetőség. Ezen a részen az egész szállító szint, megközelítőleg 80-90 fő tartózkodott egyszerre. Egyéb mozgási lehetőség nem volt, sportolásra nem nyílt alkalom. 2012 decemberétől 2015 májusáig egy olyan épületben került elhelyezésre, ahol egy sétaudvar van csupán kialakítva és azt közösen használja mindenki, az udvar megközelítőleg 40 nm, amelyet kb. 100 fő használt egyszerre. Itt egy húzódkodó állt még Indítványozó és társai rendelkezésére, mint egyéb tevékenység. 2015. május végétől az Indítványozó által igénybe vehető sétaudvar mérete 50 nm, amelyen egyszerre 80 fő tartózkodott/tartózkodik. Itt szintén egy húzódkodó állt még rendelkezésére, mint egyéb tevékenység.
3. Az Indítványozó sérelmeit tovább súlyosbította, hogy a 2012 novemberétől egy hónapon keresztül a napi egy óra sétától eltekintve Indítványozó 23 órán keresztül a zárkába volt zárva. Kérelmező az intézeten kívül egyáltalán nem dolgozott, a zárkán kívül, hétköznap reggel 8-10-ig és 13-16-ig, hétvégén 8-12-ig az intézet könyvtárában dolgozott, amely tevékenység miatt azonban nehézkesen tudta összehangolni a szabad levegőn tartózkodás időpontját, ebben az intézet nem rugalmas, ha indítványozónak éppen dolgoznia kellett, amikor a zárkát/körletet a szabad levegőre viszik, akkor nem tudta igénybe venni a napi egy órát. Indítványozó olyan zárkában és körleten került elhelyezésre, amelyen a zárka ajtók, noha nyitva vannak, de a zárka elhagyása kizárólagosan engedéllyel történhet, más zárkákba/folyosóra átjárás nem lehetséges. Megállapítható tehát, hogy a kérelmező folyamatosan a megalázó és embertelen bánásmód tilalmának tiszteletben tartásához minimálisan szükséges személyes térnél kisebb területen élt.

4. Mindezek mellett, Indítványozó sérelmezte, hogy a zuhanyzási lehetőség 2012 novemberében heti egy alkalommal volt biztosítva részére, amely során 9 zuhanyfülkén 110 emberrel osztozott és Indítványozónak még a kényszergyógykezeltekkel is együtt kellett használnia. Jobb esetben a 110 embernek másfél óra alatt kellett elvégeznie, rosszabb esetben egy óra alatt, Indítványozónak megközelítőleg 3-4 perc jutott tisztálkodásra. 2012 decemberétől más épületbe került, ahol 18 zuhanyfülke van, de azon 450 emberrel kellett osztoznia. A zuhanyzásra jutó idő szintén 3 perc körülire tehető, a meleg víz nem mindig állt rendelkezésére. Az itt biztosított zuhanyzási alkalmak száma heti kettő volt. 2015. május végétől újabb épületbe került, ahol 80 emberre 6 zuhanyfülke van, amelyet heti két alkalommal lehetett igénybe venni. Ez Indítványozóra nézve már csak azért is sérelmes, mert mint dolgozót, hivatalosan megilletné a minden munkanapi zuhanyzási lehetőség. Mindhárom épületben a zuhanyzók állapota kritikus volt, vízköves, penészes és rozsdás volt. Az intézet takarítását minden esetben a fogvatartottakkal végeztették, így Indítványozó is rendszeresen takarítást végezett az intézeti munkája mellett, amelyhez Indítványozónak a takarításra biztosított anyag klórmész volt, amely vízzel érintkezve részben klórgázzá alakul. Ennek az anyagnak a használata kizárólag kesztyűben és maszkban lenne lehetséges, de Indítványozó nem kapott ilyen védőfelszerelést, maszk és kesztyű nélkül, tiszta bőrfelülettel kellett érintkeznie az anyaggal. Továbbá a rendszeres kártevő irtás nem megfelelő hatékonysága miatt többször előfordult, hogy az étkező illetőleg az ételmelet előállító helyiségek közelében a fogvatartottak nem egyszer tapostak el saját maguk elő patkányokat.

5. Indítványozó 2016. február 5-én – hazai hatékony jogorvoslati lehetőségek hiányában - kérelemmel fordult a strasbourgi székhelyű Emberi Jogok Európai Bíróságához (továbbiakban: EJEB) a fogvatartása során tapasztalt alapvető jogokat sértő elhelyezési körülmények miatt, és kérte, hogy az EJEB kötelezze a Magyar Államot az Őt ért sérelmek kompenzálására. Indítványozó kérelmét határidőben - még a jogsérelem fennállása alatt - terjesztette elő, azt a bíróság 9929/16 számon iktatta, majd annak vizsgálatát 2017. augusztus 31-ig felfüggesztette, mivel az Országgyűlés 2016 novemberében elfogadta a büntetések, az intézkedések, egyes kényszerintézkedések és a szabálysértési elzárás végrehajtásáról szóló 2013. évi CCXL. törvény és ehhez kapcsolódóan más törvények módosításáról szóló 2016. évi CX. törvényt, amely akként módosítja a Bv.tv-t hogy 2017. január 1-jei hatálybalépéssel bevezet a magyar jogrendszerbe egy, a büntetés-végrehajtási intézetekben uralkodó állapotokkal kapcsolatos 2 új jogorvoslatot: az alapvető jogokat sértő elhelyezési körülmények miatti panaszeljárást (Bv.tv. 144/B. §), illetve kártalanítási eljárást (Bv.tv. 10/A. – 10/B. §, 70/A. – 70/B. §).

6. Kérelmező az új jogorvoslat bevezetését követően, 2017. március 23-án kelt kártalanítási kérelmet terjesztett elő. (P/4. számú melléklet) A Bv. tv. 10/A. § (4) bekezdése szerint a kártalanítás iránti igény attól a naptól számított hat hónapon belül érvényesíthető, amelyen az alapvető jogokat sértő elhelyezési körülmények megszűntek. E határidő elmulasztása jogvesztő. Ugyanakkor a jogalkotó lehetővé tette, hogy azok is kártalanításban részesüljenek, akik ennek a jogvesztő határidőnek nem tudnak eleget tenni, mivel az új jogszabály hatálybalépése előtt több mint hat hónappal szabadultak (de nem több mint 1 évvel) illetve ha az EJEB által iktatott kérelemmel rendelkeztek [Bv. tv. 436. § (10) bekezdés a)-b) pontok]. Az ilyen kérelmezők esetében a jogalkotói a (6 hónapos jogvesztő határidő) Bv. tv. 10/A.§. (4) bekezdésének alkalmazását a 436. § (11) bekezdésében értelemszerűen kizárta.

7. Az Indítványozó kártalanítási kérelmét elbíráló Székesfehérvári Törvényszék Büntetés-végrehajtási Csoportja Bv.467/2017/22. számú végzésében 62.400,- forint kártalanítást ítélt meg, 52 napra, napi 1200,- forinttal számítva. A végzés Indítványozó fogvatartásának jelentős részét nem is vizsgálták a 2012. november 8. napjától 2015. augusztus 4. napjáig tartó időszakra elutasították.

8. A Bv.tv. 436. § (10) bekezdés b) pontjára hivatkozva a Törvényszék megállapította, hogy a Bv. tv. 10/A.§ szerinti kártalanítási igény benyújtására az a fogvatartott is jogosult, aki az alapvető jogokat sértő elhelyezési körülmények miatt az EJEB-hez nyújtott be kérelmet, ha a kérelmet az EJEB a módosítás hatálybalépésének napjáig nyilvántartásba vette, kivéve, ha a fogvatartott az EJEB-hez címzett kérelmét 2015. június 10. napját követően nyújtotta be és a kérelem beérkezésekor a jogsértés megszűnésétől számított több mint hat hónap telt el.

9. A végzés indokolása kifejti, hogy Kérelmező 2016. február 5. napján nyújtotta be az EJEB-hez kérelmét, és ezzel összefüggésben 2015. augusztus 5-ét határozta meg a kártalanítással érintett időszak kezdő napjaként – azzal a művelettel, hogy az EJEB-hez címzett kérelem benyújtásának időpontjától visszafelé számolt hat hónapot - és ettől kezdve vizsgálta a fogvatartás körülményeit. **A bíróság ezen megállapítása nem következik semmilyen módon a fent hivatkozott jogszabályhelyből, vagy a Bv. tv. bármely kártalanítással kapcsolatos rendelkezéséből.** A bíróság az EJEB-hez címzett kérelem benyújtásának napjától visszszámított 6 hónapot, és önkényesen az így megállapított dátumot jelölte ki a kártalanítási eljárás során vizsgálható időszak kezdetének. Ezzel még azt a megállapítását is figyelmen kívül hagyta a bíróság, hogy a Bv. tv. 10/A. § (4) bekezdés második fordulatának alkalmazásával

megállapított három, 30 napot meghaladó megszakadást, amely értékelhető az alapvető jogokat sértő elhelyezési körülmények megszűnésének, de ezeket nem vette figyelembe, a Bv.tv. 436. § (10) bekezdés b) pontjának alkalmazásakor.

10. A végzés ellen Indítványozó fellebbezéssel élt, kérve a 2015. augusztus 5. napját megelőző időszakra is a kártalanítás megállapítását. (P/5. számú melléklet) Fellebbezésében Indítványozó kifejtette, hogy kártalanítási kérelme a Bv. tv. 436. § (10) bekezdés b) pontjában rögzített feltételeknek maximálisan megfelelt: az EJEB-hez a kérelmét 2015. június 10. napját követően nyújtotta be, de a kérelem benyújtásakor a jogsértés megszűnésétől számítottan több mint hat hónap telt el, a bíróság azonban jogalap nélkül a fogvatartás jelentős részére elutasította a kérelmet.

11. Az indítványozó emellett kifejtette, hogy a megszakadásokkal kapcsolatosan a bíróság semmilyen bizonyítékot, okiratot nem bocsátott Indítványozó rendelkezésére, csak általánosságban hivatkozik a büntetésvégrehajtástól kapott iratokra. A végzés tartalmaz ugyan egy táblázatot, ami 2015. június 15. napjától kezdődően tartalmazza az egy főre jutó mozgásteret, azonban az hogy az alapvető jogokat sértő elhelyezési körülmények fennálltak-e nem kizárólag a biztosított mozgástér nagyságától függ. Az Emberi Jogok Európai Bíróságának gyakorlatára hivatkozva Indítványozó fellebbezésében kifejtette, hogy abban az esetben is lehetnek a fogvatartási körülmények alapvető jogot sértően megalázóak, amikor a fogvatartottnak a 3 négyzetméternél nagyobb mozgástér biztosított. Különösen így van ez – ahogy ezt a *Varga and others*-ügyben az EJEB kifejezetten leszögezte, a „határeset” ügyekben, azaz ahol az élettér 3-4 nm közé esik. Minden olyan esete a fogvatartásnak, amikor a fogvatartott szenvedése és megaláztatása nagyobb, mint amely szenvedés és megaláztatás a szabadságvesztés büntetés elkerülhetetlen velejárója, sérti a kínzás tilalmát (lásd. *Varga and Others v. Hungary*). Ezt sérelmet előidézheti a fogvatartáshoz kapcsolódó számos körülmény, amelyeknek mérlegelésénél tekintettel kell lenni a fogvatartott egyedi egészségi és szellemi állapotára is.

12. Vagyis a tényállás feltárása nem volt kellő alaposággal elvégezve ahhoz, hogy a jogsérelem hiányát ezekre a napokra *ab ovo* ki lehessen mondani. Ebben a körben utalunk különösen a már említett és nem vitatott séta hiányára, a tusolási lehetőség rendszertelenségére, a rovarok, patkányok okozta problémákra, a nem megfelelő higiéniára.

13. A Székesfehérvári Törvényszék, mint másodfokú bíróság 7.Bpkf.601/2018/2. számú végzésében az elsőfokú végzést helybenhagyta, az alig pár soros indoklás szerint a másodfokú

bíróság is a Bv. tv. 436. § (10) bekezdés b) második fordulatak és a Bv.tv. 10/A. § (4) bekezdésének együttes alkalmazását tartotta megfelelőnek, figyelmen kívül hagyva a 436. § (11) bekezdését, valamint a Bv. tv. 436. § (10) bekezdés b) második fordulatak nyelvtani értelmét, amivel az elsőfokú bíróság ellentétesen szabta meg a vizsgálható időszakot.

• • •

II.

A BÍRÓI DÖNTÉS ALAPTÖRVÉNYELLENESSÉGÉNEK AZ OKA

14. Mielőtt a bírói döntés alaptörvény ellenességének okait részletesen kifejtem, előzetesen hivatkozom az Alkotmánybíróságnak a magyar állam nemzetközi jogi kötelezettségeinek teljesítésével kapcsolatos gyakorlatára, elvárásaira.

15. Az Alaptörvény Q) cikk (2) bekezdése azt a kötelezettséget rója az államra, hogy nemzetközi jogi kötelezettségeinek teljesítése érdekében biztosítsa a nemzetközi jog és a magyar jog összhangját. A *pacta sunt servanda* elvéből következően tehát az Alkotmánybíróságnak és a rendes bíróságoknak akkor is követnie kell a strasbourgi joggyakorlatot, az abban meghatározott alapjogvédelmi szintet, ha saját megelőző, „precedens-határozataiból” ez kényszerűen nem következne (1718/B/2010. AB határozat).

A kínzás és embertelen bánásmód tilalmának megsértése – Alaptörvény III. Cikk

16. A kínzás, az embertelen vagy megalázó bánásmód, illetve büntetés tilalmát az Alaptörvény mellett valamennyi jelentős nemzetközi emberi jogi egyezmény is előírja.

Az EJEB esetjoga

17. Az Egyezmény 3. Cikkét az egyik legalapvetőbb cikkének kell tekinteni, amely az Európa Tanácsot megalkotó demokratikus társadalmak alapértékeit testesíti meg (lásd: *Pretty v. Egyesült Királyság*, no. 2346/02, § 49, ECHR 2002-III). Ellentétben az Egyezmény más rendelkezéseivel, abszolút módon van megfogalmazva, kivétel, fenntartás, az Egyezmény 15. Cikke szerinti eltérés lehetősége nélkül (lásd, *inter alia*: *Chahal v. Egyesült Királyság*, 1996. november 15., § 79, *Reports* 1996-V).

18. Az embertelen bánásmódnak el kell érnie egy bizonyos súlyosságot ahhoz, hogy a 3. Cikk hatálya alá essen. Ezen minimumszint értékelése relatív, az eset összes körülményétől függ, mint például a bánásmód természetétől és körülményeitől, időtartamától, fizikális és mentális hatásától és, bizonyos mértékben, az áldozat nemétől, korától és egészségi állapotától (lásd: *Costello-Roberts v. Egyesült Királyság*, 1993. március 25., § 30, Series A no. 247-C, és *A. v. Egyesült Királyság*, 1998. szeptember 23., § 20, *Reports of Judgments and Decisions* 1998-VI).

19. Az EJEB következetes ítélkezési gyakorlata értelmében kizárólag a jogszerű bánásmód vagy büntetés bizonyos formáihoz szükségszerűen kapcsolódó szenvedésen túlmenő, további szenvedés és megalázás sérti az Egyezmény 3. cikkében foglalt tilalmat. A személyi szabadságtól való megfosztáshoz vezető intézkedések (jellemzően valamely kényszerintézkedés vagy szabadságvesztés büntetés okán történő fogvatartás) gyakran járnak együtt ezzel a körülménnyel, ezért az államnak biztosítania kell, hogy egy személy fogvatartásának körülményei ne sértsék az adott személy emberi méltóságát. Az államnak ennek megfelelően garatálnia kell, hogy az intézkedés végrehajtásának módja és formája nem teszi ki a személyt a fogvatartásával elkerülhetetlenül együtt járó szenvedés szintjén túlmenő szorongásnak vagy megpróbáltatásnak, illetve azt is, hogy - egy büntetés-végrehajtási intézettől elvárható mértékben - a fogvatartott egészsége és jóléte megfelelően biztosított legyen (*Kudta kontra Lengyelország* [GC], (30210/96.), 2000. október 26., 92-94. bekezdés).

Az Alkotmánybíróság releváns gyakorlata

20. Az Alkotmánybíróság a kínzás, embertelen, megalázó bánásmód, illetve büntetés abszolút tilalmát kimondó rendelkezés [Alkotmány 54. § (2) bek., illetve Alaptörvény III. cikk (1) bek.] tartalmának részletes kifejtésével először a 32/2014 (XI. 3.) számú határozatában foglalkozott. Ebben a döntésében az Alkotmánybíróság megállapította, hogy bár az Alaptörvény külön cikkben szabályozza az emberi élethez és méltósághoz való jogot (II. Cikk) és a kínzás, embertelen, megalázó bánásmód, illetve büntetés tilalmát (III. Cikk), az alkotmányozó hatalom normaszervezési módja csupán formai különállást valósít meg, így az Alkotmánybíróság értelmezésében a III. Cikk (1) bekezdésében megjelenő tilalmak az emberi élethez és méltósághoz való jog megsértése tilalmának önálló, speciális megfogalmazásai is egyben. E felfogás összhangban van az Egyezmény 3. Cikkének EJEB által kibontott

tartalmával is, amely szerint az említett tilalmak megszegése az emberi méltóság sérelmét is jelenti.

21. A fogvatartottak alapjogaiba "[...] történő beavatkozás jogalapját a büntetőeljárásban meghozott jogerős ítélet teremti meg, a tényleges korlátozás, beavatkozás azonban a végrehajtás menetében történik. Az egyének helyzetében jogilag ugyan az elítélés, ám ténylegesen a végrehajtás ténye váltja ki az érzékelhető változást." [5/1992. (I. 30.) AB határozat, ABH 1992, 27, 31., legutóbb megerősítve: 30/2013. (X. 28.) AB határozat, ABH 2013, 892, 902.] Az Alkotmánybíróság mindezekre figyelemmel hangsúlyozza, hogy **a kínzás, az embertelen vagy megalázó bánásmód, illetve büntetés tilalmának abszolút jellegéből következik, hogy érvényesülését minden esetben - így a fogvatartás végrehajtása során is - biztosítani kell.**

Fenti elvek jelen ügyre alkalmazva

22. A Székesfehérvári Törvényszék Bv.467/2017/22. számú és az azt helyben hagyó 7.Bpkf.601/2018/2. számú végzése sérti az Alaptörvény III. Cikkét, mivel nem biztosít kompenzációt Indítványozónak a 2012. november 8. napjától 2016. augusztus 2. napjáig tartó időszakban elszenvedett sérelmek vonatkozásában. Rendkívül súlyos, több éven át tartó alapvető jogi sérelmeket hagytak figyelmen kívül ezzel, melyek egyértelműen meghaladják a szabadságvesztés büntetéssel immanensen együtt járó sérelmeket.

23. Hangsúlyozandó, hogy az Indítványozó ezen sérelmeiért semmilyen kompenzációt nem kapott a Törvényszék határozata értelmében. A kínzás- és embertelen bánásmód tilalma jellegéből fakadóan olyan alapjog, melynek sérelme sokszor csak utólagos kompenzációval orvosolható. Jelen ügyben a büntetés-végrehajtási intézmények állapota miatt az állam nem volt képes biztosítani az emberhez méltó fogvatartási körülményeket, pedig erre kötelezettsége lenne.

24. A Székesfehérvári Törvényszék Büntetés-végrehajtási Csoportja az elsőfokú döntés indokolásában kifejti, hogy a rovar-és kártevőirtásra vonatkozó jogszabályi előírásoknak a 18/1998. (VI. 3.) NM rendelet 36. 0 és 4. melléklet 5. pont szerinti védekezésnek eleget tettek, mivel erre vonatkozóan szerződéssel rendelkezik az intézet, amiből azt a következtetést vonta le a bíróság, hogy Indítványozónak a kártevőkkel kapcsolatos sérelmei nem alapozzák meg a kártalanítást.

25. Jelen esetben – a tisztessége eljárás alkotmányos követelményét – is megsértve a bíróság nem azt vizsgálta, hogy az Indítványozót milyen sérelmek érték, hanem hogy a bv. intézet az előírásnak megfelelően járt-e el, ami jelen esetben nem releváns, hiszen – pont a túlszűfolt körülményekre tekintettel – a rovarirtásra vonatkozó jogszabályi előírások betartása mellett is előfordulhat a kártevők, élősködők elszaporodása, ami rendkívül komolya sérelmeket okoz a fogvatartottnak.

26. Ugyancsak az Alaptörvény III. Cikkét sértő bírói döntést eredményezett az, hogy a Székesfehérvári Törvényszék eljárása keretében nem vizsgálta a szabad levegőn való tartózkodás körülményeit, a körleten való szabad tartózkodás lehetőségét, nem megfelelő higiéniai körülményeket, védőfelszerelés hiányát. A bíróságnak tekintettel az EJEB esetjogára vizsgálnia kellett volna ezen körülményeket is. Az EJEB joggyakorlatával teljes mértékben összeegyeztethetetlen, hogy a végzés említést sem tesz az elítélt szabad levegőn tartózkodásának lehetőségével kapcsolatos sérelmek mérlegeléséről, amiből következően a bíróság szerint mindez nem tartozik a Bv. tv. 10/A. § (1) bekezdésében írt alapvető jogokat sértő elhelyezési körülmények közé. A Bv. tv. hivatkozott paragrafusának indokolása ugyanis egyértelműen kimondja, hogy a sérelmes helyzetet fokozó elhelyezési körülmények csupán példálózó jelleggel kerültek felsorolásra, azok az EJEB esetjoga alapján határozhatók meg. A hivatkozott esetjog pedig releváns tényezőnek tekinti a szabadtéri testmozgás lehetőségeit, a fogvatartott szellemi és fizikai. (ld. Gégény v. Hungary, no. 44753/12, judgment of 16 July 2015, §§ 22-23)

27. Összefoglalva tehát – nem lehet az elhelyezési körülményekhez/élettérhez való kapcsolódást olyan szűken értelmezni, miként azt a végzés tette, hanem abba minden, a fogvatartással kapcsolatos és a kínzás és embertelen bánásmód tilalmába ütköző körülmény beletartozik. Ennek elmaradása a bírói ítéletekben az Alaptörvény III. Cikkének megsértésére vezetett.

A tisztességes eljáráshoz való jog megsértése

28. Az Alaptörvény XXVIII. cikk (1) bekezdése deklarálja a tisztességes eljáráshoz való jogot. Az Alkotmánybíróság klasszikus megfogalmazásában: „a tisztességes eljáráshoz való jog az Alkotmányban explicit módon nem nevesített, de az alkotmánybírói gyakorlatban az 57. § (1) bekezdésébe foglalt független és pártatlan bírósághoz való jog, illetve a 2. § (1)

bekezdéséből eredő eljárási garanciák védelmének egymásra vonatkoztatásából tartalmilag levezetett alkotmányos alapjog” [315/E/2003. AB határozat].

29. „A „tisztes eljárás” (fair trial) követelménye nem egyszerűen egy a bíróságnak és az eljárásnak itt megkövetelt tulajdonságai közül (ti. mint „igazságos tárgyalás”), hanem [...] az Alkotmány rendelkezésben foglalt követelményeken túl – különösen a büntetőjogra és eljárásra vonatkozóan – az általában elfogadott értelmezése szerint a *fair trial* olyan minőség, amelyet **az eljárás egészének és körülményeinek figyelembevételével lehet csupán megítélni**. Ezért egyes részletek hiánya ellenére éppúgy, mint **az összes részletszabály betartása dacára lehet az eljárás ’méltánytalan’ vagy ’igazságtalan’, avagy ’nem tisztességes’** [6/1998. (III. 11.) AB határozat].

30. A tisztességes bírósági eljáráshoz való jog értelmezésére vonatkozó alkotmánybírósági gyakorlat tekintetében a 3025/2016. (II. 23.) AB határozat indokolásának [19] bekezdése szerint „egy eljárás tisztességességét mindig esetről estre lehet csak megítélni, a konkrét ügy körülményeinek figyelembe vételével, ettől függetlenül ugyanakkor nevesíteni lehet számos olyan követelményt, amelyeknek egy eljárásnak meg kell felelnie ahhoz, hogy tisztességesnek minősüljön.

31. Az Alkotmánybíróság gyakorlata értelmében a tisztességes eljáráshoz való jog vizsgálata kapcsán a szükségességi-arányossági teszt alkalmazása is indokoltá válik. Az Alkotmánybíróság III/1522/2014. számú 2014. november 11-én kelt határozatában mondta ki a következőket: „A jelen ügyben azt kellett megvizsgálni, hogy a keresetindítási határidő rövidege, mint a bírósághoz való fordulás jogának, valamint a tisztességes eljáráshoz való jognak a korlátozása megfelel - e az Alaptörvény I. cikk (3) bekezdésében írt szükségességi - arányossági tesztnek, mely szerint alapvető jog más alapvető jog érvényesülése vagy valamely alkotmányos érték védelme érdekében, a feltétlenül szükséges mértékben, az elérni kívánt céllal arányosan, az alapvető jog lényeges tartalmának tiszteletben tartásával korlátozható.” [említett határozat 152.]

32. Figyelemmel arra, hogy a t. Alkotmánybíróság több döntésében is hivatkozta és rendszeresen figyelemmel van a strasbourgi székhelyű Emberi Jogok Európai Bíróságának gyakorlatára, az alábbiakban a tisztességes eljárás kapcsán ezen fórum gyakorlatát is hivatkozzuk. Az EJEB esetjoga értelmében a tisztességes eljáráshoz való jogra való hivatkozás megillet minden olyan személyt, aki úgy véli, hogy jogellenes beavatkozás történt valamely jogának gyakorlásába, és aki azt panaszolja, hogy nem volt lehetősége arra, hogy igényét a 6.

cikk 1. bekezdésében támasztott követelményeknek megfelelően bíróság elé terjessze. (ld. *Le Compte, Van Leuven and De Meyere v. Belgium*, 23 June 1981, § 44, Series A no. 43)

33. Az eljárás tisztessége követelményének sérelmét az EJEB csak akkor tartja megállapíthatónak, ha azt a per későbbi szakaszaiban sem orvosolták. Az EJEB többször megállapította, hogy a tisztességes eljárás kapcsán a szabályozás a Részes Állam hatásköre, annak megtartása pedig a nemzeti bíróságok elsődleges feladata. Az EJEB az ilyen természetű ügyekben az Egyezmény értelmében azt vizsgálja, hogy maga az egész eljárás természete tisztességesnek minősíthető-e. (*Elsholz v. Germany* [GC], no. 25735/94, § 66, ECHR 2000-VIII)

34. Az Alkotmánybíróság – összefüggésben a döntés indokolásának ügyfél jogorvoslatát segítő jellegével – az indokolást alátámasztó bizonyítékokkal kapcsolatosan arra a konklúzióra jutott, hogy **„azoknak megfelelő alapot kell teremteniük a hatékony jogorvosláshoz.”** [630/B/2005 AB határozat]. A bizonyítékok figyelembe vételénél pedig a hatóságoknak elsődlegesen azt kell szem előtt tartaniuk, hogy a tényállás teljes mértékben feltárássra kerüljön.

35. Az Alkotmánybíróság által vizsgált, az Alaptörvény XXVIII. Cikk (1) bekezdésében rejlő indokolási kötelezettség alkotmányos követelménye a bíróság döntési szabadságának abszolút korlátját jelenti, nevezetesen azt, hogy **döntésének indokairól az eljárási törvényeknek megfelelően szükséges számot adnia.** Az indokolási kötelezettség alkotmányjogi értelemben vett sérelme az **eljárási szabály alaptörvény-ellenes alkalmazását jelenti.**

Fenti gyakorlat jelen ügyre vonatkoztatva

36. Előljáróban szükséges rögzíteni, hogy a Bv. tv. 10/A.§ szerinti kártalanítási eljárással kapcsolatban külön kiemelandő, hogy rendkívül problematikus jogalkotói megoldás az, hogy a kártalanítás alapvetően polgári jogi jellegű intézményére egy attól teljesen idegen és ezért rendkívül nehezen alkalmazható büntetőjogi eljárási törvényt kell alkalmazni.

37. Jelen ügyben a tisztességes eljárás alkotmányos követelményének megsértését az a bírói jogalkalmazási mód eredményezi, ami a jogalkotói szándékkal és az Alaptörvény Q) és B) cikkének (1) bekezdéséből következő jogbiztonság követelményével ellentétes módon,

visszamenőlegesen olyan követelményt állít Indítványozó jogérvényesítéséhez, melynek természetesen nem tud megfelelni. Tehát az a bírói jogértelmezés, ami szerint jelen ügyre a Bv. 436. § (10) bekezdés b) pontját kell együttesen alkalmazni a Bv. tv. 10/A. § (4) bekezdésével ellentétben a jogszabály céljával és nincs összhangban az Alaptörvénnyel.

38. Bár Indítványozó kérelme a Bv.tv. 436. § (10) bekezdés b) pontja szerinti feltételeknek is megfelel – csak a bíróság ezen szabályt nem megfelelően alkalmazta – megjegyzendő, hogy Indítványozó álláspontja szerint a kérelmét nem a Bv.tv. 436. § (10) bekezdés b) pontja, hanem a) pontja alapján kellett volna elbírálni, mely szerint mindenki benyújthat kérelmet, akinek a jogsérelme a jogszabály hatályba lépése (tehát 2017. január 1.) előtti egy éven belül szűnt meg. A Kérelmező 2016. augusztus 2-án szabadult, tehát ezen egy éven belül, továbbá a Bv. tv. 436. § (11) bekezdése a (10) bekezdés esetén a 10/A. § (4) bekezdésben meghatározott jogvesztő határidő csak e rendelkezés hatálybalépésének napjával (2017. január 1.) kezdődik.

39. Tehát Indítványozónak – mivel a Bv. tv. módosítások hatályba lépése előtti egy éven belül szabadult – a Bv. tv. 436. § (10) bekezdés a) és b) pontja alapján is volt lehetősége előterjeszteni a kártalanítási kérelmét, fogvatartása teljes időtartamára vonatkozóan. A Bv. tv. 436. (11) bekezdése a (10) bekezdés alapján előterjesztett kérelmek vonatkozásában a Bv. tv. 10/A. § (4) bekezdése szerinti jogvesztő határidő kezdetét 2017. január 1. napjában jelöli meg, tehát Indítványozó ettől számított 6 hónapon belül terjesztette elő a kérelmét 2017. március 23-án. Értelem szerűen a Bv. tv. 10/A. § (4) bekezdésében meghatározott jogvesztő határidő kezdetének megállapítására vonatkozó rendelkezések így Indítványozó esetében nem lesznek értelmezhetőek, különösen nem visszamenőlegesen, hiszen nem tudhatta a magatartását egy olyan jogszabályhoz igazítani a múltban, ami még nem is létezett.

40. A Bv. tv. 10/A. § (4) bekezdése szerint „nem tekinthető az alapvető jogokat sértő elhelyezési körülmény megszűnésének, ha e körülmény fennállása rövid időtartamra, de legfeljebb harminc napra megszakad azért, mert az elítélt vagy az egyéb jogcímen fogvatartott elhelyezése során a jogszabályban előírt élettér biztosítva volt”, amiből valóban az következik logikailag, hogy ha a jogszabályban előírt élettér több mint 30 napig biztosítva volt, az alapvető jogokat sértő elhelyezési körülmények megszűntek. Ennek a rendelkezésnek a 2017. január 1. napjától kezdődően történő alkalmazása nem is jelenthet problémát, hiszen a jogorvoslattal élni szándékozó elítéltek tudják ehhez igazítani magatartásukat és ehhez mérten előterjeszteni kártalanítási kérelmeiket.

41. Azonban ezt a rendelkezést együttesen alkalmazni a Bv. tv. 436. § (10) bekezdés b) pontjával azért különösen jogsértő, mert az EJEB-hez benyújtott kérelem tekintetében a határidő szempontjából a jogsérelem megszűnésének időpontja nem csupán a jogszabályban előírt élettér biztosításától függ. Továbbá, az EJEB gyakorlata szerint a rövidebb megszakadások illetve önmagában a 3 négyzetméter mozgástér biztosítása – más jogsértő körülmény fennállása mellet, nem minősül megszűnt jogsértésnek. Természetesen senki nem tudta – a Bv. tv. módosítás hatálybalépése előtt – mérlegelni az EJEB-hez forduláskor, hogy egy még nem létező jogszabály szerint esetlegesen nem akkor szüntenek meg a jogséremlői, mint az EJEB gyakorlata szerint.

42. **Természetesen, ha Indítványozó szabadságvesztés-büntetésének végrehajtása során volt olyan periódus, amikor alapvető jogai nem sérültek, akkor azokra a napokra nem jár neki kártérítés, de ez eljárásjogi akadályát nem képezhetette volna a kérelme fogvatartásának kezdetétől történő elbírálásának, maximum az őt megillető kártalanítási összeg arányos csökkentésének.**

43. Sérült továbbá a tisztességes eljárás követelményéhez kapcsolódóan a **fegyveregyenlőség elve**. Ki kell emelni, hogy az Indítványozó a kártalanítási eljárás során a bizonyítékok beszerzése tekintetében összehasonlíthatatlanul nehezebb helyzetben van, mint a Magyar Állam, és a büntetés-végrehajtási intézetek. A büntetés-végrehajtási bíró, ha eltérő tényállítást lát a kártalanítási kérelemben előadottakban és büntetés-végrehajtási intézet által előterjesztett véleményben, minden esetben a büntetés-végrehajtási intézet által hivatkozott információkat fogadja el, a kártalanítási kérelem benyújtója észrevételt pedig nem tehet a bv. intézet véleményére. Az EJEB gyakorlata (lásd *Varga and Others v. Hungary*) is hangsúlyozza, hogy kérelmezőnek nyilvánvalóan objektív nehézségekkel kell szembesülnie minden bizonyíték beszerzésekor, az *affirmanti incumbit probatio* elve ezért nem tartható, mivel lényegében kizárólag a büntetés-végrehajtási intézetek vannak abban a helyzetben, hogy a bizonyítékokhoz teljes körűen hozzáférjenek.

44. Jelen esetben ráadásul a bíróságok a tényállás megfelelő felderítése nélkül, indokolási kötelezettségüket megsértve jártak el. A kártevőirtásra vonatkozóan fentebb hivatkozott megállapítások, illetve más a kártalanítási kérelem tárgyává tett sérelmekre vonatkozó adatok nélkül a végzések indokolása az ügy tényállásának leglényegibb elemeit nélkülözi. Az indokolás ilyen mértékű hiányossága megkérdőjelezi a bírói mérlegelés alaposságát. A fellebbezési eljárás során az alapügyben érvényesítendő eljárási követelményeket, az

indokolási kötelezettségre vonatkozó jogszabályi előírásokat egyaránt szem előtt kell tartani. Jelen ügyben azonban a fellebbezésben támadott hiányos indokolást egy még hiányosabb bírósági vizsgálatra utaló másodfokú döntéssel hagytak helyben. Olyan eljárásjogi garanciák sérültek, amelyek általánosságban, de jelen ügy sajátosságaira tekintettel különösen súlyos mértékben sértik a tisztességes eljáráshoz való jogot.

45. Természetesen az Alaptörvény XXVIII. cikk (1) bekezdése a tisztességes bírósági eljáráshoz biztosít jogot, és nem azt garantálja, hogy annak eredménye minden esetben helyes lesz. Jelen esetben a bíró jogértelmezése, illetve a jogszabályi rendelkezések figyelmen kívül hagyása mellett véghezvitt, a kártalanítási eljárásban vizsgált időszak önkényes leszűkítése - a Bv. tv. 10/A. § szerinti kártalanítási eljárás lényegével ellentétes, azzal, hogy a kérelmezők a fogvatartás alatt elszenvedett sérelmeikért egy hazai fórum előtt **hatékony** jogorvoslatban részesüljenek.

46. Ebből kifolyólag pedig Indítványozó alapjogsérelmének és az azt kompenzálандó kártérítési összegnek a vizsgálatokor nem csupán a zárkákban egyidejűleg elhelyezett személyek és a zárka alapterületének összevetésére kell figyelemmel lenni, de egyéb, az EJEB joggyakorlatában megállapított követelményekre és faktorokra, így a szabad levegőn tartózkodás mennyiségére és gyakoriságára, a higiéniai körülményekre és akár az étel minőségére vagy éppen a gyógyszeres ellátást igénylő fogvatartottakra való intézeti reakcióra. Ez következik a jogszabály szövegéből és az azt nyomatékosító Miniszteri indokolásból is, amikor a „kártalanítás minden alapvető jogokat sértő elhelyezési körülmények között töltött nap után jár” kitételben az *alapvető jogokat sértő* elhelyezési körülmény kifejezést használja. Az Alaptörvény 28. cikke a jogszabályok céljának megállapításával kapcsolatban kiemeli, hogy a preambulum mellett a jogszabály megalkotására vagy módosítására irányuló javaslat indokolását kell figyelembe venni, ezért a fent hivatkozott Miniszteri indokolást és arra tekintettel az EJEB vonatkozó esetjogát a kártalanítási eljárás során nem lehet figyelmen kívül hagyni.

47. Így a túlzásfoltóság problémájának megoldásán kívül egy általánosabb – a kínzás tilalmába ütköző minden – körülményre kiterjesztő értelmezést tesz lehetővé. Sőt, tekintettel az EJEB esetjogára ezt meg is követeli.

48. A t. Alkotmánybíróság gyakorlata is rámutat arra, hogy a tisztességes eljáráshoz fűződő jog körébe tartozik a hatékony bírói jogvédelem követelménye, amely szerint a jogi szabályozással szemben alkotmányos igény, hogy a perbe vitt jogokról a bíróság érdemben

dönthessen. Önmagában a bírói út igénybevételének formális biztosítása ugyanis nem elegendő az eljárási garanciák teljesedéséhez, hiszen az alkotmányos szabályban előírt garanciák éppen azt a célt szolgálják, hogy azok megtartásával a bíróság a véglegesség igényével hozhasson érdemi döntést. A tisztességes eljárás követelménye tehát magában foglalja a hatékony bírói jogvédelem igényét is.

49. **A jogalkotó Bv. tv. 436. § (11) bekezdésében egyértelművé tette, hogy a Bv. tv. 10/A. §-ában rögzített jogvesztő határidőt, csak a jogszabály hatálybalépésétől kezdődően lehet alkalmazni, a bíróság azonban ezt teljes mértékben figyelmen kívül hagyta és visszamenőleges hatállyal, ráadásul rosszul alkalmazta, ami az Alaptörvény B) cikk (1) bekezdéséből következő jogbiztonság követelményét megsértve a tisztességes eljárás sérelmét okozta.**

50. Az alapjogkorlátozás vonatkozásában annak indokoltságát, illetve arányosságát kell vizsgálni. Az Alaptörvény I. cikk (3) bekezdése rögzíti az alkotmányos alapjogkorlátozás kritériumait. Eszerint alapvető jog más alapvető jog érvényesülése vagy valamely alkotmányos érték védelme érdekében, a feltétlenül szükséges mértékben, az elérni kívánt céllal arányosan, az alapvető jog lényeges tartalmának tiszteletben tartásával korlátozható. Jelen esetben nem azonosítható az az alkotmányos érték sem, aminek védelmében indokolt a korlátozás, ebből következően az arányosság kérdése fel sem merülhet.

•••

III.

KÉRELEM

Összegezve a fent részletesen kifejtett indokaimat, a megtámadott Székesfehérvári Törvényszék Büntetés-végrehajtási Csoportjának Bv.467/2017/22. számon hozott végzése és az azt helybenhagyó, Székesfehérvári Törvényszék, mint másodfokú bíróság által hozott 7.Bpkf.601/2018/2. számú végzése sérti az Indítványozó Alaptörvény III. Cikk (1) bekezdésében biztosított kínzás, embertelen, megalázó bánásmód tilalmát, továbbá sérti az Alaptörvény XXVIII. Cikkében biztosított tisztességes eljáráshoz való jogát.

Tisztelt Alkotmánybíróság, a beadványban részletesen kifejtett indokok alapján kérem, hogy Székesfehérvári Törvényszék Büntetés-végrehajtási Csoportjának Bv.467/2017/22. számon hozott végzését és az azt helybenhagyó, Székesfehérvári Törvényszék, mint másodfokú bíróság által hozott 7.Bpkf.601/2018/2. számon hozott végzését, mint alaptörvény-ellenes bírói döntéseket semmisítse meg.

Kelt. Budapest, 2019. április 26.

Indítványozó képviselőjében:

